

JASNOŚĆ (402) *sb f*

a oraz o jasne.

sg *N* jasność (125). ◇ *G* jasności (88). ◇ *D* jasności (14). ◇ *A* jasność (66). ◇ *I* jasnością (62). ◇ *L* jasności (40). ◇ *V* jasności (4). ◇ *pl N* jasności (2). ◇ *A* jasności (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII(XVIII) – XVIII w.

1. Światło, blask; *claritas, splendor Mącz, Calep, Vulg, Cn; lumen Mącz, Cn; lux Mącz, Calag; claritudo, fulgor Mącz, Cn; serenitas PolAnt; candentia, candor, claror Cn (304)* : *OpecŻyw* 172; *GlabGad* B6v; Gránat wżytki pochodnie ogniŧthe ŧwą iáŧnoŧcią przewyżŧza *HistAl* G3v, G3v; *Vkazało* ŧie ŧłoŧce nadobney iáŧnoŧci *RejWiz* 108v, 116, 145, 148 [2 r.], 153v [2 r.], 154 [5 r.], 154v, 179v, Cc6; *BibRadz Ps* 18/13; *Słoŧce* y *mieŧiac/ iednákiey* tedy iáŧnoŧci oboie byŧo *BielKron* 462v, 35; *Fenestro, Okno* czinię/ *Yáŧnoŧć á ŧwiátło* prziwodzę. *Mącz* 120c; *Lampas, Latine fax. Lampa,* Pochodnia kágániec. *Vel etiam idem quod splendor, Iáŧnoŧć. Mącz* 183c; *Lux, Swiátłoŧć/ Dzień/ yáŧnoŧć Mącz* 201a, 55d, 139a, 199c, 398c, 409c; *SarnUzn* E4v; *RejAp* 14, 200; *gwiazdá* od *gwiazdy* rozna ieŧt iáŧnoŧcią [*difert in claritate Vulg* 1.Cor 15/41] *KuczbKat* 95 [*przekład tego samego tekstu: ModrzBaz* 89, *WujNT* 84, 364, 1.Cor 15/41]; *ModrzBaz* 89; *Liecht. Swiátłoŧć. Iáŧnoŧć. Lux Calag* 335a; *We dni ŧwiáteczne* o trzeciŧey godzinie na dzieŧn gdy ŧłoŧce iáŧnie ŧwieciŧo: *vkazał ŧię wielki krzyż* ná powietrze [...] *Ktory ták iáŧny byŧ/ iŧz go* promienie ŧloneczne zágáŧiŧ nie mogŧy/ y owŧzem ŧłoŧce iáŧnoŧcią *przebijáiac/ widzieŧ ŧię wŧzytkim daŧ. SkarŻyw* 277, 570; *Calep* 203b, 357a, 784b, 999b; *GrabowSet* E2v; *WujNT* 84, 364, *Act* 26/13, 1.Cor 15/41; *SkarKaz* 5b.

jasność czyja [w tym: czego (23)] (40): HistAl G3, I7, K5; *BielKom* E5; *Azaŧ Słoŧce* teŧ y *Mieŧiac* w ŧwey pyękney yáŧnoŧci/ *Nye yáwnye* tu chwali *Pána* w yego wŧŧechmocnoŧci *LubPs* ff3v, Q4; *Celum Empireum* [...] *to nam wykáda/ iŧz niebo ogniŧte/ A záwždy* w ŧwey iáŧnoŧci dziwnie przezroczyŧte. *RejWiz* 154, 2v, 7v, I09v; *BibRadz Is* 30/26; *BielKron* 135v; *á iáŧnoŧć* pochodniey *žadney* iuŧ nie będziŧ nigdy *widzianá* w *tobie RejAp* 153v, llv, 14; *RejPos* 5; *RejZwierc* 71v; *WysKaz* 44; *ArtKanc* S18; *GórnTroas* 34; *LatHar* 667; *WujNT* *Mar* 13/24, *Act* 22/11. *Cf* »jasność gwiazd«, »jasność księŧyca«, »jasność słoŧca«, »jasność ŧwiatła«.

W połączeniu szeregowym (1): [gwiazdy] inŧze wŧzytkie rzeczy ŧwieckie/ *ŧlicznoŧcią/ ŧubtelnoŧcią/ iáŧnoŧcią/ y trwáloŧcią* bárzo przechodzą *LeovPrzep* a3.

W porównaniach (19): BierEz Gv; *LubPs* hh2; *A iáŧnoŧć* *mieŧiacá* będziŧ iáko *iáŧnoŧć ŧloneczna/ y ŧwiátłoŧć ŧłoŧcá* *fiedmioráko ŧię roziáŧni* iáko *iáŧnoŧć fiedmi* *dni BibRadz Is* 30/26; *Widziaŧem Szátaná* gdy *leciáŧ* z *niebá* iáko *iáŧnoŧć. BielKron* 467; *SarnUzn* B5v; *RejAp* 11v, 14; *GórnDworz* Cc4; *RejPos* 3; *grzechy* *twoie* *roŧpłyną ŧię* iáko *lod* od *iáŧnoŧci ŧloneczney* [*sicut serenitas in glacie, sic solventur tua peccata*]. *BudBib Eccli* 3/16; *CzechRozm* 70v; *DVŧzo ŧpięway* *pánu* *pieŧń* [...] *Ciebie iáŧnoŧć/ iáko* *płáŧzcz ozdoby/ odziaá* [*amictus lumine sicut vestimento Vulg Ps* 103/2]. *KochPs* 154; *CzechEp* 106, 253; *ArtKanc* S18; *GórnTroas* 34; *WujNT* 753; *ŧywot* y *zebránie* *ludzkie/ iáko* bez *iáŧnoŧci/ ták* *beŧ* [!] *ŧpráwiedliwoŧci/ zoŧtác ŧię* *caŧo* nie moŧe. *PowodPr* 63.

W przeciwstawieniach: »jasność ... *ciemnoŧć (8), cieŧn, czarnoŧć, noc*« (3) (13): *LubPs* ee; *RejWiz* 2v, 153v, 154; *dobry málarz/ cienięm/ wyŧádzi* *rzecz/ y* *vczyni* *iá* *oblá:* *á iáŧnoŧcią* *pada* *ná* *dála/ ná* *głębia/ zniŧy/ ŧkroci/ podług* *potrzeby. GórnDworz* 15v; *RejZwierc* 138; *SkarŻyw* 180; *KochTr*

4; *ArtKanc* A12v, A16v; *ZawJeft* 33; czarność żaloby/ którą wżytkie ściány okryto/ z iáñością ták wielkíy wielkości świec *WysKaz* 44; Widzim/ áno go iáñość niemála okryłá Promieniem łwym/ y czarné ciemności rozbiłá. *GosłCast* 74.

Przysłowie: kto nablížey iáñości/ iásnieyłzym fię łtawa *KołakSzczęśl* A2.

Zwroty: »jasność dawać« (2): *RejWiz* A2; kiedy záchodzi/ milfzą iáñość dawa Słońce/ á niź w południe/ gdy nád głową łtawa. *GórnTroas* 73.

»jasnością objaśniać« (1): *Irradio*, promieniem á yáñością obyáńiam. *Mącz* 345a.

»świecić (się) w jasności; jasność się oświeciła, świeci; jasnością oświecon« (3; 2 : 1; 1): *HistAl* 17; *RejWiz* 7v; *BibRadz Act* 12/7; A twarz iego iáko łłońce fię łwieciłá w iáñości twoiey. *RejAp* 11v, 14; *CzechRozm* 120; A oto ániół Páńłki przyłtąpił/ á iáñość fię oświeciłá [*et lumen refulsit*] w gmáchu *WujNT Act* 12/7.

Wyrażenia: »jasność gwiazd« = *claritas stellarum* *Vulg* [szyk 2 : 1] (3): *KuczbKat* 95; Niebá [o narodzeniu *Chrystusa*] oświádczáiá/ nowych gwiazd iáñościá/ Anyeli śpiewániem y wielką rádością *GrabowSet* Kv; *WujNT 1.Cor* 15/41.

»jasność łsnáca się, błyskajúca« [szyk 2 : 1] (2 : 1): zápalil fię płomień/ ktory przed iáñością od ołtarzá fię łńáca zgáłnł. *BibRadz 2.Mach* 1/32; *Mącz* 422a; *BudBib 2.Mach* 1/32.

»jasność księżycá, miesiáca, miesiéczna« = *lux lunae* *PolAnt*; *claritas lunae* *Vulg* [szyk 4 : 1] (3 : 1 : 1): *RejWiz* 153v; *BibRadz Is* 30/26; *KuczbKat* 95; Nie będziefz iuź wiécy mieć łłońcá ku dniowey świátłóści/ ani iáñość Kłiężycá świecić tobie będzie. *CzechRozm* 120; *WujNT 1.Cor* 15/41.

peryfr. »nocná jasność« = *księżyc* (1): *Noctiluca*, Xiężic/ nocná yáñość. *Mącz* 252a.

»jasność słoneczná, słońcá« = *lux solis* *PolAnt*; *claritas a. splendor solis* *Vulg* [szyk 17 : 7] (19 : 5): *OpecŻyw* 18v; Bowiem gdyż światłóć więłfza, mnieyłzá zacmia przeto onego łwiefzenia z oczu tich zwierzáth pochodzącego wednie nie widać, dla łłonecney iáñołci *GlabGad* B6v, B5; *RejPs* 54v; *HistAl* C4, 17v; *LubPs* Q4v; *RejWiz* 2v, 153v; *BibRadz Is* 30/26; Bo łłtność iáko łtárzy Doktorowie przykłády dáiá/ ma fie iáko Słóńcze w zupełności/ ále Perfoná iákoby onego łłóncá iáñość/ gorácość/ y łámo *centrum* áłbo *discus Solis*. *SarnUzn* B5v; *RejPos* 189; *KuczbKat* 95; *BudBib Eccli* 3/16; *CzechRozm* 70v; *SkarŻyw* 259; Y nienápátrzwáłzy łye iáñołci łłonecznéy/ Połzłá niebogá widziéc kráiów nocy wiecznéy *KochTr* 4; *CzechEp* 106, 253; *ZawJeft* 33; *WujNT* 364, *Act* 26/13, *1.Cor* 15/41, 620.

»jasność światlá, świátłółci« = *claritas luminis* *Vulg* [szyk 4 : 1] (3 : 2): *Leop Act* 22/11; y táká iáñość świátłółci oney błýfzczáłá/ ilz fercá łtoiácych wielką boiáźniá przeniknęłá *SkarŻyw* 589; *WujNT Act* 22/11; łłóncá twarz iáńégó/ Promień tráci: iuź ginie iáñość świátłá tégó. *GosłCast* 19; *SzarzRyt* A2v.

»wielką jasność« [szyk 3 : 2] (5): Wteⁿ czas gdy fie to chwáłebneé z mártwych włtaniyé łtáło/ łtroże włlytcy co iego grobu łtrzegłi/ ij od wielkié, iáñołci złękwłly fie/ ná ziemię popadali za mártwé. *OpecŻyw* 163v; *PatKaz III* 105; *RejPs* 24; *BielKron* 376; *RejPos* 284v.

W przén [czego (20), czyjá (3)] (28) : *PatKaz III* 109; *WróbŻółt* Sv; *OpecŻyw* 187; Sąłiedzi náłzy Litwá/ [...] niechże łye obróci ku iáñołci łwobody Krolełtwá Polłkiég^o *OrzQuin* Q2v; Ále gdy fie iuź ktory obłádzi od iáñołci prawdy/ iuź wpada ná ziemię/ á nie nie má do niebá. *RejAp* 109v;

aby ci ktorzi zacnego rodu łą wżeląką pilnością do tego fię gárnęli/ żeby od podlejże⁸⁰ ftanu ludzi/ iáfnością cnoty [*luce virtutis*]/ y wczciwych [spraw niebyli zátarci *ModrzBaz* 74v; *KochPs* 132; *SkarŻyw* 301; *WujNT* 104 marg; My Władyław/ z łáfki Bożey Krol Polki [...] wiary Powfzechny poznawłzy iáfnosc [*fidei catholicae recepta et cognita claritate JanStat* 744]/ Koronę Kroleftwa Polfkiego przyięliłmy *SarnStat* 987.

W porównaniach (6): Bo iák łońce wżytkim świecąc/ Przechodzi gwiazdy y mieřąc: Ták się Ligurgowo páńftwo ma/ Swą iáfnością ine zácma. *BierEz* G2; *RejPs* 183; [cnota] nigdy zgálnąc nie może/ á ząwždy oná łobie znajdzie drogę kędy fie wynurzyć muři/ á iáfnosc łwą iáko łońce po dzdzu ząwždy wyiásnić y ofwiećić muři. *RejZwierc* 100; *CzechRozm* 183; *ModrzBaz* 51v; Spráwiedliwoř iefł iáko dułza ábo iáfnosc R. P. *PowodPr* 63 marg.

W przeciwstawieniach: »ciemnoř (4), cień, zácmenie ... jasnoř« (6): ták iż niemáło wiernych w onym zácmeniu ftráćilo było iáfnoci swoiey/ to iefł fzczyrey wiary *RejAp* 75v, 136, 136v; *SkarJedn* 224; Gdyż tu iáfnosc wielką łłowá BOżego widzę: ktorą trudno ćieniem poftáwney/ rozumu ludzkiego mądrořci/ záfłonić. *CzechRozm* 251; Gdy fię tá o kim dobra [sława] więc rozřiewa, Choćiaz w ćiemnořci swoię iáfnosc miewa. *KlonKr* A2v.

W charakterystycznych połączeniach: jasnoř cnoty (2), łaski, prawdy (6), swobody, wiary (2).

Zwroty: »jasnořią świećić (ořwiecać); jasnoř świeci, aby ořwiećić mogła« [szyk zmienny] (3; 1 : 1): *SkarJedn* 310; Iáfnosc tedy Ewánieliey ř. prawdźiwie świeci w fercách wżytkich wierzących *NiemObr* 84, 68; *WujNT* 859; Y łobie dobrze řćielem/ y drugim iáfnością Y z pobudką ku cnoćie řwiećim pobožnořcią. *GosłCast* 44.

»zácmać jasnořią« (2): *BierEz* G2; Bo iáko złoto wagą y řłáchetnořcią fwą wżytkie infze krułfce przechodzi/ tákci cnoty/ godnořci y męłtwá znáki swoią iáfnością wżytko infze máią zácmać [*ita virtutis insignia splendore suo cuncta alia debent obscurare*]. *ModrzBaz* 51v.

»zátłumiąć jasnoř« (1): á fnadźby lepiej aby ie łobie do końcá pokáfáli niźli imi máią ták hárcowác/ zátłumiájąc tą ciemnořcią swoią fzczyrą iáfnosc prawdy á náuki wierney Páńfkiey. *RejAp* 136v.

Szereg: »jasnoř i řwietnoř« (1): Słowem błýfkáwice znaczy iáfnosc y řwietnoř kořćiołá powfzechnego *WujNT* 104.

Przen: O czystořci duszy i ciałá promieniujućej z twarzy ludzi spráwiedliwych (8) :

W połączeniach szeregowych (8): yefłzy řpyłnořczyą obaczyłch nycz cznoty nyenaydzyefłch nycz łáfki myłofyerdzya nycz czudnořczy a yáłnořczy czego by w pannye maryey nyenaláłł dořtatecznye *PatKaz III* 150v, 109, 123; Candor, yáfnosc/ nieobłudnoř/ niechytroř. *Mącz* 33b; *RejAp* 131v; *SkarŻyw* 131, 317, 557.

a. *Blask nadziejski, řwiatło jako znak, który w sposób widzialny ukazuje coř z Boga, jest odbiciem jego chwála, uwydatnieniem majestatu Boga albo objawieniem się istoty pełnej grozy; majestat, chwála; w odniesieniu do řwiętych i ciał uwielbionych (po řądzie ořtatecznym) odbłask řwiatłoci bożej; claritas, gloria, splendor Vulg* (129) : *PatKaz III* 112v; GDy dziewitza Maria od łwégo milé⁸⁰ fyňa ij od aniołow z wielkim wefelim przez niebo [...] była prowadzona/ takową iáfnością ogarniona była od Iezuła [iź řwiatłocią słońce zácmiła] *OpecŻyw* 182, 20v; ponyewaź im [apostołom] Pan tę yáfnosc dáł/ ktorą

łam od oycá myał *KromRozm II* gv; *KromRozm III* B8v, K5v; *Leop Sap* 4/1; Aby wńzech vmárłych ciało/ w iáлноści z grobu powtáło. *BielKron* 135v; iż tá wielmożność Páńfka y s thymi wiernemi fwemi iuż y nád łońce y nád miefiąc iest iáлноścią wywyłzłzona *RejAp* 186, 14, 34; Stobą był zázwdy początek moy/ iefzcze zá czáfu możności twoiey/ w iáлноści świętey *RejPos* 231; A tá iáлноść/ iest nieiákie błýfkánie z wielkiey łzczeńliwosci dufzney przychodzácey na ciało *KuczKat* 95, 95 [4 r.], 215; Ich kwiát [o świętych i sprawiedliwych ludziach] z czálem niezbiega áni mdleie: bo iáлноści tey żadna ftárość niewádzi. *SkarŻyw* 130, 312, 456; *GrabowSet* R; *LatHar* 300; Abowiem y to co wvielbiono było w tey mierze nie byłóc wvielbiono/ dla oney przewyższájącey iáлноści [*propter excelentem gloriam*]. *WujNT* 2.*Cor* 3/10; A my wńzyscy/ odkrytym obliczem chwałę Páńfką iáko w źwierciedle vpátruiać/ w toż wyobrázenie przemienieni bywamy z iáłści w iáлноść (*marg*) z chwały w chwałę. (-) [*a claritate in claritatem*]/ iáko od Duchá Páńkiego *WujNT* 2.*Cor* 3/18, *Col* 1/11.

jasność czyja [w tym: czego (31)] (66): *PatKaz I* 4v; *PatKaz II* 54v; [Maryja] yeft yáłnołzcz łzwytálołczy vyeczney a obrałz dobroczy yego *PatKaz III* 87, 110, 123; Oyttzowie gdy iáлноftz iéy [duszy *Chrystusowej*] wzrzeli/ barzo łie łtego radowali *OpecŻyw* 161; *WróbŻołt* D6, 117v, 118; kroł [!] tenći iest/ ktory rofkázuie włfytkiem łpráwam niebieskiem/ á ktory iest zewłład przezroczyłty wiáłności máiełtatu łwego. *RejPs* 35, 121; ale łię łtaniem czyłczy/ iáłny/ duchowny niełmiertelny prziriownany iáłności ciału *Chriftułłowemu* *SeklKat* Rv; Iż ye ze włłech trudnołci ná włłem wybáwiłá/ Też nyezwyceżóná moc rámyenyá twoyego/ A oná łtrałłna yáłność obliczá Bołkyego *LubPs* Mv, Kv *marg*, M2v, N2v, P5, T6v [2 r.], Z2v, Z3; *Leop Philipp* 3/21; Tymi słowy dawa znác iż łię łekty bárzo rozmnożyły/ przetho iáłność słońcá łpráwiedliwosci/ tho iest *Kriftułá*/ vmnieyłzoná iest *BibRadz* II 138a *marg*, *Ps* 91/8, I 356b *marg*, *Is* 60/3, *Ez* 10/4, *Hebr* 1/3; *RejAp* 14 [2 r.], 75v, 131v, 182v [2 r.], 200, 202; miłosciwy Pánie/ ráczże też vderzyć thym promieniem tey łwiętey a możney iáłności twoiey/ á tą błýfkáwicá łáłki tvey łwiętey/ ná nas ná wńzytki prołtaczki łwoie *RejPos* 284; *KuczKat* 95, 285; *BiałKaz* E4; *BudNT* *Apoc* 18/1; *CzechRozm* 54, 120; *SkarJedn* 282; *SkarŻyw* 130; *CzechEp* 154; *WisznTr* 29; *ArtKanc* I2v, I10v; *GrabowSet* B4v, C4v, O, Q; O Dobry Iezu/ łłowo oycowłkie/ iáłności wíekuiłtey chwały [...] náucz mię pełnić woley tvey *LatHar* 184; Nie rácz Pánie pámiéťác ná grzechy młodołci iego/ y niewiádołsci iego^{go} ále wedłóg wielkiego miłosierđzia tve^{go} włpomni nań w chwale iáłności twoiey. *LatHar* 657, 202, 366, 367, 410; Kto łię nád to wícey wywiáduie/ y łzpera w táiemnicách Bołkiego máiełtatu/ ten będzie zátłumion od iáłności iego. *WujNT* 564; Który [*Chrystus*] będąc iáłnością chwały [*sit splendor gloriae*]/ y wyráżonym obrázem iłtności iego/ [...] łiedzi ná práwicy máiełtatu ná wyłokołciách *WujNT* *Hebr* 1/3 [przekłád tego samego tekstu: *BibRadz*, *BiałKaz* E4, *CzechRozm* 54, *SkarJedn* 282, *WujNT* 304, 753], s. 304, *Apoc* 18/1, 2.*Cor* 3/7, s. 620, 753; *SkarKaz* 516a.

W przeciwstawieniach: »jasność ... ciemność (3), niskość, poniżenie« (5): *Leop Philipp* 3/21; *RejAp* 14; Nápráwi ciało niłkołci náłzey/ przypodobáne ciáłu iáłności łwoiey [*corpus humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis suae* *Vulg Philipp* 3/21]. *KuczKat* 95; *ArtKanc* I10v; Ciemności me iáko łchwałá iáłność twoię? *GrabowSet* B4v.

W połączeniach szeregowych (6): *RejAp* 182v; *LatHar* 667; Stan łwiętych w niebie przyrownány iest skłu [...] dla czyłtołci/ łzczyrołci/ iáłności y przezroczyłtołci ciáł wvielbionych. *WujNT* 888; ále

nie gorzł fię tym/ á pomni/ iż toż ćiało wielką chwałę/ więtszą niżli łożńce piękność y iálność/ y wdzięczność wżytki wonie przechodzącą mieć będzie. *SkarKaz* 205a; Bądźże Boże tobie chwałá/ cześć, moc, siła, iálność, sławá/ boś ty wżyftkich rzeczy Pánem *ArtKanc* TU; *LatHar* 561; *WujNT* 304.

W charakterystycznych połączeniach: jasność bostwa, chwały pańskiej (boskiej) (10), majestatu (2), oblicza boskiego (pańskiego) (7), światłości (wiecznej) (3).

Zwroty: »jasnością (a. od jasności, a. w jasności) (o)świecić (się), oświecony; jasność świeci się« [*szyk zmienny*] (9 : 1; 1): *PatKaz III* 97, 117; Pochwalcieź go y wy wżytki w światłości fwey gwiazdi Iż was pan iálnością fwoią tu ofwieca ząwżdi. *LubPs* ff3v; *RejAp* 14, 147v; *KuczbKat* 285; *BudNT Apoc* 18/1; *ArtKanc* I10v; Swiećić wżdy on [o *majestacie Bożym*] wieczną iálnością świętym niebiełkim/ ále iedno z dáleká y przez źwierćiađło/ pielgrzymom źiemłkim. *LatHar* 601, 616; A Potymem widźiał drugiego ániolá sftępuiącego z niebá/ máiącego moc wielką: y oświećilá fię ژیemia od iálności iego [*et terra illuminata est a gloria eius*]. *WujNT Apoc* 18/1.

»promienie a jasność wydawać« (1): oblycze panny maryey promyeny a yálnoźcz uydaualo dzywną yálnoźczyą *PatKaz III* 112v.

»zaćmić w sobie jasność niebieską« (1): [*gdy przelożeni kościoła odstąpią prawdy, wiary i cnoty*] iuż ich możemy nie zwáć gwiazdami niebiełskimi/ ále gwazdami [!] márnne vpáđłemi ná ژیemia/ gdyż zábawiáiąc fię rzeczámı ژیemłskimi/ iuż zácмили y zágubili w łobie onę wierną á prawdziwą iálność niebiełką. *RejAp* 76v.

Wyrażenia: »jasność boża, boska, Pana Boga« = *claritas Dei Vulg* (5 : 1 : 1): *Leop Apoc* 21/23; Skrzyđłá kthoré zákrywáią thwarz znáczą/ iż Aniołowie łámi nie mogą pátrzyć ná iálność Bożą. *BibRadz I* 356b *marg*, *Ps* 89/17; *SkarŻyw* A5v; A to miałto nie potrzebuie łożńcá áni księżyćá/ áby świećily w nim: ábowiem iálność Boża oświećilá ie *WujNT Apoc* 21/23, *Luc* 2/9, *Apoc* 21/11.

»jasność ojcowska« = *Chrystus* [*szyk 2 : 1*] (3): *CHryftus* Iezus/ iálność Oycowłka/ y wyrázenie iftności iego/ ktory wżyftko nośi mocą łłowá łwego/ [...] dnia dźiśieyźzego raczył fię w chwale wkázáć. *LatHar* 389, 221, 401.

»promień jasności« (4): *PatKaz II* 54v; *RejPos* 284; *GrabowSet* Q; *DUchu* święty/ krewkości Nálzey day z wyłokości/ Promień twey iálności *LatHar* 366.

»słońce jasności« = *Chrystus* (2): To iuż wżyfcy wiemy kogo łożńcem iálności/ kogo światłem łprawiedliwości piłmá łwięte zowá. Boć nikogo inego iedno Páná nálzego Jezulá Kriřtułá. *RejAp* 99, 136.

»świećąca jasność« (1): *Lecz/* gdy ty [o *Bogu*]/ łwey świećącey/ Mnie vdźielilź/ iálności/ Obłok łpęđzilź/ ślepiącey/ Ták/ bym był tey godności Iák *Duchy*/ co tu żyły w twey miłości. *GrabowSet* O.

»wieczna, wieczysta, wiekuista jasność« [*w tym: »światło, światłość wiecznej jasności« (2)*] = *Bóg* [*szyk 4 : 2*] (4 : 1 : 1): Bo iá [*Maryje*] iálność wieczna łobie obráłá naczyłtřą: bo ćiało okrom zmázy ćielełnéy wrodziłá. *BiałKat* 228v; *GrabowSet* O2v; *WSzechmogący* y wieczny Boże/ oto iá przyłtępuię do Sákrámentu iednorodnego Syná twego [...] iáko niemocny do lekárzá ژیwotá/ nieczyłty do źrzodłá miłosierđzia/ ślepy do światłości wiecznej iálności *LatHar* 208; O Pánie IEzu *Chryłte/*

zwierciadło iafności wieczney/ przedwieczna mądrości nawyższego Bogá Oycá/ wípomni ná ono wżalenie twoie *LatHar* 293, 601, 659.

Szeregi: »chwałá, (a, abo, i) jasność« [szyk 3 : 2] (5): *WróbŻołt* 118; *KuczbKat* 95; *CzechRozm* 120; WIELKI KROLV [o Bogu]/ obefzłá ciebie świetna chwałá/ Nieprzyftępna twa iaśność [!] wkoło cię odziałá *WisznTr* 29; Nie iednáka będzie ciáł świętych iafność ábo chwałá/ ále rozmáitá/ według rozliczności zaftug. *WujNT* 620.

»jasność i oświecenie« (1): A pogáni chodźić będą w iafności twoiey/ y krolowie w oświeceniu wżeścia twego. *BibRadz Is* 60/3.

»światłość a jasność« (4): *RejAp* 186; *RejPosWstaw* [21³]; Ale Pan tobie wftáwiczną świátłościá/ á Bog twoy będzie tobie iafnościá. *CzechRozm* 120, 120.

2. *Bezchmurność nieba, słoneczna pogoda; serenitas Mymer¹, Mącz, Calep* (19) : *Serenitas* *Clarheit*. *Iafnozcz. Mymer¹* 4v; *FalZioł* V 55 [2 r.], 55v, 56 [2 r.]; *Serenitas*, *Iafność/ Pogodá/ Wyyáfnienie. Mącz* 386b; *Calep* 971a; Niebo w fwey iafności/ pobudza myśl nálfę/ ku práwey wdźięczności. *ArtKanc* F4v.

W przeciwstawieniach: »jasność (dniowa) ... deszcz, noc« (2): Według przyrodzenia znamienia iafnoć/ albo dełzcz *FalZioł* V 55; *Nocli iafność fwym płáfczem przyodźieie dniowá SapEpit* A4.

Wyrażenia: »jasność dnia, dniowa« (1 : 1): *Hilaritas diei, Iafność dnia. Mącz* 156a; *SapEpit* A4.

»jasność niebieska« (1): *AEthera, yásność [!] niebieska. Mącz* 5c.

»jasność na powietrzu, powietrza« (3 : 2): *Mrozu odelżenie iafnoć na powietrzu. FalZioł* V 55, V 55v [4 r.].

Szereg: »jasność i suchość« (1): *Iafnoć y fuchoć z wiatrem. FalZioł* V 55v.

3. *O kolorze: zbliżony do białości* (6) : *FalZioł* V 1v, 3; *Praestringitur eboris nitor, Iafność słoniowey kości názbýt przebiya álbo ftawa fie ciemna. Mącz* 422a.

Wyrażenie: »śnieżna, śniegu jasność« (2 : 1): *Pokroń mię hyłfopem/ á oczysćion będę/ Omyy mię/ á śnieżnéy iafności nábędę [et super nivem dealbabor Vulg Ps 50/9] KochPs* 76; *LatHar* 83; *GosłCast* 19.

4. *Zrozumiałość, brak zawilości (o tekście); perspicuitas Mącz, Calep, Cn; evidentia Cn* (8) : *Perspicuitas, Przezrocziłtość/ Iafność. Mącz* 406b; *Nád to w II. ká. dzyeiow Apo. w kazaniu onym Piotrá í. iafności pełnym tego dokłáda Lukáf í. RejPosWstaw* [143³]v; *Calep* 791b; *Otoż albo te dwie mieyfcá fą iafnie málujące Czyśćieć/ álbo więc iż iafność fwoię z wykłádu ták wielkich y świętych dwu kościelnych Doktorow biorá WysKaz* 35.

Zwrot: »jasność ćmić, zacimiać« (1 : 1): A ták też iafność ich prześroczyftá/ wykłádem fwym grubym/ zácimiałz y zelzpacalf. *CzechRozm* 57v; *SkarKaz* 204a.

Szereg: »jasność, jawność« [szyk 1 : 1] (2): *Evidentia, Iafność/ yáwność. Mącz* 494d; *Calep* 377a.

5. *O zdolności dobrego widzeniai bystrość, ostrość wzroku; lumen Vulg* (7) : *RejPs* 83v; *SienLek* 64; *Prodest perspicuitati oculorum, Cziśćy oczy/ pomaga yásności oczom. Mącz* 431b.

Wyrażenia: »jasność oczu« = *lumen oculorum Vulg* (2): *Serce moię ftrwożone we mnie/ odftąpiłá mię moc moiá/ á iafności oczu moich nie málf przy mnie [Vulg Ps 37/11]. LatHar* 162 [*idem*] 611.

»jasność wzroku« (2): *Mozg Orłowy á żółć z miodem iarzącym zmieszany/ iańność wzroku przywraca oczi pomazując FalZioł IV 17b, V 58.*

6. Jawność, widok publiczny (10) :

W przeciwstawieniu: »tajemność ... jasność« (2): *Sercá íkryte táiemnością/ Otworzy ie Bog iańnością. BielKron 135v; WujNT Zzzzz 2v.*

Szereg: »jasność i widok« (1): *Włóńcu mowi pímmo poštáwił przybytek fwoy/ to iest/ ná iańności y widoku. SkarJedn 13.*

Wyrażenie przyimkowe: »na jasność« (7):

~ *Zwroty:* »odkryć się na jasność« (1): *od tego czáfu záftárzáła waśń y nienawiść/ kthorą wízyścy iákmiarz mieli przeciw duchowieńftwu/ odkryła fye práwie ná iańność. BiałKat 164.*

»na jasność (wy)da(wa)ć« (2): *Ítárałem fie oto íchuciá iákobych mógl w. m. wízem w obecź te Książki co nalepiey ná iańność wydać BielKron Mmmm2, 25.*

»na jasność wyjść« [szyk zmienny] (3): *LibMal 1548/144v; RejKup d6; Corycaeus ascultavit, Proverb. Táymna rzecz wyfzła ná yáńność/ Yuřz to y przekupki wiedzą/ bywa mówiono. Mącz 66d.*

»wystąpić na jasność« (1): *In medium venire, Wyftępić przed obliczność ná yáńność. Mącz 480c. ~*

7. W tytułowaniu osób wysoko postawionych w hierarchii społecznej, głównie panujących (48) :

W połączeniach szeregowych (2): *miley nam słucháć gdy kto mowi do iańności/ zacności/ wielmożności/ świętobliwości/ wielebności/ do máieftatu/ słáchetności/ vrodzoności/ y nawielebnieyfzey miłości náłzey [Cum quis alloquitur celsitudine, excellentiam, praestantiam, magnificentiam, reverentiam, maiestatem, sanctitatem, nobilitatem, generositatem, egregietatem et reverendissimam dominaionem nostram]. ModrzBaz 59v, 59v.*

Zestawienia: »Jego Jasność« [w tym: *Jego Cesarska Jasność* (2)] = *Serenitas JanStat* [szyk 11 : 2] (13): *Nieprzewyciężny á Nawielmożnieyfzy Turecki Cefarz/ moy námiłościwfzy pán/ odefłał mię z thákowym pofelłtwem/ áby iańności wálzey/ imieniem iańności iego/ winfzował wfzego dobrego/ ízczęfliwego ná długie czáfy pánowania fortunnego krolowania. BielKron 331v, 331v, 332 [2 r.]; y przy Iego Iáńności y Kroleftwie będę ftał/ y przy iego potomkách iáko Rádá iego Iáńności przeciwko koźdemu iego nieprzyacielowi SarnStat 1125, 1124 [2 r.], 1125, 1126, 1127 [3 r.].*

»Krolewska Jasność« (1): *Téż gdzieby Miłtrz wielki żadnym obyczáiem przyśiádz niechciał/ álbo z Królewfká Iáńnością [cum Regia Serenitate JanStat 911] nie zgadzał fie [...] tedy ... SarnStat 1127.*

»Twoja Jasność« [szyk 1 : 1] (2): *Gdyż teź w to y láfkáwe fatá potráfiły/ W czym iá próżny/ tym Iáńność twoię obdárzyły. StryjWjaz A2v, A2.*

»Wasza Jasność« [w tym: *Wasza Cesarska Jasność* (4)] [szyk 29 : 1] (30): *bo pan nasch ma yefcze wiele rzeczy wfłnie mowycz kv pollv v. Iańnoczy okolo Chrześczyanftwa ktorich rzeczy yeft barfo potrzeba myedzi wálchą Iańnofczia LibLeg 11/61v, 11/60 [4 r.], 60v [2 r.], 61 [4 r.], 61v [7 r.] (24); Co iesli wálzá C. I. vcźynić raczyfz/ ma Wálzá C. I. poznać y doświadczyć/ iż I. M. Turecki Cefarz/ o tym fie pieczołúie coby ku pokoiowi przyiáźnie y miłości ftarościam z obopolnym fłużyło. BielKron 332, 331v [2 r.], 332 [2 r.].*

Synonimy: 1. *blask, światło;* 2. *pogoda;* 4. *prostota.*

Cf **JASŃIA**

